

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Pedagogika I.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Cíle výchovy a jejich struktura. Podmínky výchovy, prostředky a výsledky výchovy.

Cíle výchovy jsou to stavy, které výchova chce dosáhnout. Cíle výchovy mohou být různé, například rozvoj schopností, dovedností, znalostí, hodnot nebo postojů.

Struktura cílů výchovy

Cíle výchovy lze rozdělit do několika skupin:

- Cíle obecné – jsou to cíle, které jsou společné pro všechny oblasti výchovy. Mezi obecné cíle výchovy patří například:
  - Rozvoj osobnosti – výchova by měla pomáhat člověku rozvíjet jeho schopnosti, dovednosti, znalosti, hodnoty a postoje.
  - Příprava na život – výchova by měla připravovat člověka na život ve společnosti.
  - Zlepšení společnosti – výchova by měla přispívat ke zlepšení společnosti.
- Cíle specifické – jsou to cíle, které jsou specifické pro určitou oblast výchovy. Mezi specifické cíle výchovy patří například:
  - Vzdělávání – výchova by měla pomáhat člověku osvojovat si znalosti a dovednosti, které jsou potřebné pro život.
  - Výchova k hodnotám – výchova by měla pomáhat člověku rozvíjet pozitivní hodnoty, jako je úcta k druhým, odpovědnost nebo tolerance.
  - Výchova k občanství – výchova by měla pomáhat člověku být dobrým občanem.
- Cíle individuální – jsou to cíle, které jsou specifické pro určitého člověka. Mezi individuální cíle výchovy patří například:
  - Rozvoj určité schopnosti – výchova by měla pomáhat člověku rozvíjet určitou schopnost, například schopnost hrát na hudební nástroj nebo schopnost jazyků.
  - Změna určitého chování – výchova by měla pomáhat člověku změnit určité chování, například chování agresivní nebo chování závislé na drogách.
  - Význam cílů výchovy

Cíle výchovy jsou důležité, protože:

- Určují směr výchovy – cíle výchovy určují, co výchova chce dosáhnout.
- Poskytují orientaci při výchovném procesu – cíle výchovy poskytují orientaci při výchovném procesu.
- Umožňují hodnocení výchovy – cíle výchovy umožňují hodnocení výchovy.
- Při stanovení cílů výchovy je důležité zohlednit následující faktory:

- Potřeby a zájmy dítěte – cíle výchovy by měly odpovídat potřebám a zájmům dítěte.
- Vnější podmínky – cíle výchovy by měly být přizpůsobeny vnějším podmínkám, například sociálním podmínkám, kulturním podmínkám nebo technologickým podmínkám.

Cíle výchovy by měly být:

- Jasně a srozumitelné – cíle výchovy by měly být jasné a srozumitelné, aby bylo možné je snadno pochopit a realizovat.
- Reálné a dosažitelné – cíle výchovy by měly být reálné a dosažitelné, aby bylo možné je skutečně dosáhnout.
- Měřitelné – cíle výchovy by měly být měřitelné, aby bylo možné jejich dosažení hodnotovat.

Podmínky výchovy

Podmínky výchovy jsou faktory, které ovlivňují průběh a výsledky výchovy. Podmínky výchovy lze rozdělit na dvě skupiny:

- Vnitřní podmínky – jsou to podmínky, které jsou spojeny s výchovnou situací nebo s osobou, která výchovu realizuje. Mezi vnitřní podmínky patří například:
  - Subjekty výchovy – jsou to osoby, které výchovu realizují. Mezi subjekty výchovy patří rodiče, učitelé, vychovatelé, trenéři, ale i další lidé, kteří se s dítětem či mladým člověkem setkávají.
  - Objekty výchovy – jsou to osoby, které jsou výchovou ovlivňovány. Mezi objekty výchovy patří děti, mládež, dospělí, ale i celé skupiny lidí.
  - Cíle výchovy – jsou to stavy, které výchova chce dosáhnout. Cíle výchovy mohou být různé, například rozvoj schopností, dovedností, znalostí, hodnot nebo postojů.
  - Obsah výchovy – je to to, co je výchovou ovlivňováno. Obsah výchovy může být různé, například znalosti, dovednosti, hodnoty, postoje, návyky, ale i způsob chování.
  - Metody výchovy – jsou to způsoby, jak výchovu realizovat. Mezi metody výchovy patří například slovní metody, názorně-demonstrační metody, dovednostně-praktické metody, ale i další metody.

- Formy výchovy – jsou to způsoby, jak výchovu organizovat. Mezi formami výchovy patří například formální výchova, neformální výchova, informální výchova, ale i další formy.
- Prostředí výchovy – je to prostředí, ve kterém výchova probíhá. Prostředí výchovy může být různé, například rodinné prostředí, školní prostředí, pracovní prostředí, ale i další prostředí.
- Vnější podmínky – jsou to podmínky, které jsou spojeny se společností nebo s prostředím, ve kterém výchova probíhá. Mezi vnější podmínky patří například:
  - Sociální podmínky – jsou to podmínky, které jsou spojeny se společností, ve které výchova probíhá. Mezi sociální podmínky patří například ekonomické podmínky, politické podmínky, kulturní podmínky, ale i další podmínky.
  - Kulturní podmínky – jsou to podmínky, které jsou spojeny s kulturou, ve které výchova probíhá. Mezi kulturní podmínky patří například hodnoty, tradice, zvyky, ale i další podmínky.
  - Technologické podmínky – jsou to podmínky, které jsou spojeny s technologickým rozvojem. Mezi technologické podmínky patří například rozvoj technologií, dostupnost technologií, ale i další podmínky.

Vnitřní podmínky mají přímý vliv na průběh a výsledky výchovy. Vnější podmínky mají nepřímý vliv na průběh a výsledky výchovy, protože ovlivňují vnitřní podmínky.

Příklady vlivu podmínek na výchovný proces:

- Subjekty výchovy – vliv rodičů na vývoj dítěte je zásadní. Rodiče jsou těmi, kdo dítě vychovávají od jeho narození. Jejich výchovné působení má vliv na vývoj dítěte v mnoha oblastech, například na jeho osobnost, chování, hodnoty, dovednosti a znalosti.
- Cíle výchovy – cíle výchovy určují, co výchova chce dosáhnout. Pokud jsou cíle výchovy jasné a srozumitelné, usnadňuje to průběh výchovy.
- Obsah výchovy – obsah výchovy určuje, co je výchovou ovlivňováno. Pokud je obsah výchovy přizpůsoben potřebám a zájmům dítěte, je pravděpodobnější, že bude výchova úspěšná.
- Metody výchovy – metody výchovy jsou způsoby, jak výchovu realizovat. Pokud jsou metody výchovy vhodné pro konkrétní situaci, je pravděpodobnější, že budou úspěšné.

- Formy výchovy – formy výchovy jsou způsoby, jak výchovu organizovat. Pokud jsou formy výchovy vhodné pro konkrétní situaci, je pravděpodobnější, že budou úspěšné.
- Prostředí výchovy

Prostředky výchovy

Prostředky výchovy jsou nástroje, které se používají k realizaci výchovy. Prostředky výchovy lze rozdělit na dvě skupiny:

- Metody výchovy - jsou to způsoby, jak výchovu realizovat. Mezi metody výchovy patří například slovní metody, názorně-demonstrační metody, dovednostně-praktické metody, ale i další metody.
- Formy výchovy - jsou to způsoby, jak výchovu organizovat. Mezi formami výchovy patří například formální výchova, neformální výchova, informální výchova, ale i další formy.
- Metody výchovy
- Metody výchovy jsou způsoby, jak výchovu realizovat. Metody výchovy lze rozdělit do několika skupin:
  - Slovní metody - jsou to metody, které využívají slovo. Mezi slovní metody patří například výklad, rozhovor, debata, ale i další metody.
  - Názorně-demonstrační metody - jsou to metody, které využívají názorné pomůcky. Mezi názorně-demonstrační metody patří například ukázka, experiment, exkurze, ale i další metody.
  - Dovednostně-praktické metody - jsou to metody, které využívají praktickou činnost. Mezi dovednostně-praktické metody patří například cvičení, dril, ale i další metody.
- Formy výchovy
- Formy výchovy jsou způsoby, jak výchovu organizovat. Formy výchovy lze rozdělit do několika skupin:
  - Formální výchova - je to výchova, která probíhá v institucích, které jsou pro výchovu určeny. Mezi formální výchovu patří například výchova ve školách, výchova v zařízeních pro péči o děti a mládež, ale i další formy.
  - Neformální výchova - je to výchova, která probíhá mimo instituce, které jsou pro výchovu určeny. Mezi neformální výchovu patří například výchova v rodině, výchova v peer skupinách, ale i další formy.

- Informální výchova - je to výchova, která probíhá bez záměru vzdělávat. Mezi informální výchovu patří například výchova prostřednictvím médií, výchova prostřednictvím kultury, ale i další formy.

Význam prostředků výchovy

Prostředky výchovy jsou důležité, protože:

- Umožňují realizovat cíle výchovy - prostředky výchovy umožňují realizovat cíle výchovy, které jsou stanoveny.
- Způsobují změny v chování a osobnostech - prostředky výchovy způsobují změny v chování a osobnostech dětí a mladých lidí.
- Umožňují hodnocení výchovy - prostředky výchovy umožňují hodnocení výchovy, aby bylo možné posoudit její účinnost.
- Při výběru prostředků výchovy je důležité zohlednit následující faktory:
- Cíle výchovy - prostředky výchovy by měly být vhodné pro cíle výchovy, které jsou stanoveny.
- Věk a vývojové schopnosti dítěte - prostředky výchovy by měly být vhodné pro věk a vývojové schopnosti dítěte.
- Potřeby a zájmy dítěte - prostředky výchovy by měly odpovídat potřebám a zájmům dítěte.
- Vnější podmínky - prostředky výchovy by měly být vhodné pro vnější podmínky, ve kterých probíhá výchova.
- Prostředky výchovy by měly být:
- Účinné - prostředky výchovy by měly způsobovat změny v chování a osobnostech dětí a mladých lidí.
- Přiměřené - prostředky výchovy by měly být vhodné pro věk a vývojové schopnosti dítěte a měly by odpovídat jeho potřebám a zájmům.
- Fair play - prostředky výchovy by měly být používány spravedlivě a bez diskriminace.

Výsledky výchovy jsou změny, které výchova způsobuje v chování a osobnostech dětí a mladých lidí. Výsledky výchovy lze rozdělit na několik kategorií:

- Rozvoj schopností - výchova může pomáhat rozvíjet schopnosti dětí a mladých lidí, například kognitivní schopnosti, motorické schopnosti, sociální schopnosti, ale i další schopnosti.
- Rozvoj dovedností - výchova může pomáhat rozvíjet dovednosti dětí a mladých lidí, například praktické dovednosti, komunikační dovednosti, řešení problémů, ale i další dovednosti.
- Rozvoj znalostí - výchova může pomáhat rozvíjet znalosti dětí a mladých lidí, například znalosti o světě, znalosti o sobě samých, znalosti o hodnotách, ale i další znalosti.
- Rozvoj postojů - výchova může pomáhat rozvíjet postoje dětí a mladých lidí, například postoje k druhým, postoje k sobě samým, postoje k hodnotám, ale i další postoje.
- Rozvoj chování - výchova může pomáhat rozvíjet chování dětí a mladých lidí, například chování v rodině, chování ve škole, chování ve společnosti, ale i další chování.
- Výsledky výchovy jsou závislé na mnoha faktorech, například na:
  - Cílech výchovy - výsledky výchovy jsou závislé na tom, jaké cíle výchova má.
  - Prostředcích výchovy - výsledky výchovy jsou závislé na tom, jaké prostředky výchovy se používají.
  - Subjektech výchovy - výsledky výchovy jsou závislé na tom, kdo výchovu realizuje.
  - Objektech výchovy - výsledky výchovy jsou závislé na tom, kdo je výchovou ovlivňován.
  - Vnitřních podmínkách - výsledky výchovy jsou závislé na vnitřních podmínkách výchovy, jako jsou například potřeby a zájmy dětí, vývojové schopnosti dětí, ale i další podmínky.
  - Vnějších podmínkách - výsledky výchovy jsou závislé na vnějších podmínkách výchovy, jako jsou například sociální podmínky, kulturní podmínky, ale i další podmínky.
- Výsledky výchovy je důležité sledovat a hodnotit, aby bylo možné posoudit účinnost výchovy. Hodnocení výsledků výchovy může pomoci identifikovat oblasti, ve kterých je potřeba výchovu zlepšit.

Použitá a doporučená literatura

Průcha, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2015

Kyriacou, CH. L. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 2005.

Průchy, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál 2017.